

Republic of Namibia

MINISTRY OF EDUCATION, ARTS AND CULTURE

NAMIBIA SENIOR SECONDARY CERTIFICATE (NSSC)

SILOZI FIRST LANGUAGE SYLLABUS

ADVANCED SUBSIDIARY LEVEL

SYLLABUS CODE: 8197

GRADE 12

FOR IMPLEMENTATION AND FIRST EXAMINATION IN 2021

Ministry of Education, Arts and Culture
National Institute for Educational Development (NIED)
Private Bag 2034
Okahandja
Namibia

© Copyright NIED, Ministry of Education, Arts and Culture, 2020
NSSC Advanced Subsidiary Level
First Language Syllabus for Silozi

ISBN: 978- 99945- 2- 275-0

Printed by NIED

Publication date: 2020

MUKOLOKO WAZEMWAHALI

1.	Makalelo	1
2.	Muhupulo wa Butokwa	2
3.	Milelo	2
4.	Litaba zeekelizwe	3
4.1	Sikuka salihola zaKuituta	3
4.2	Tuto yapili	3
4.3	Zwelopili	3
4.4	Kubeya linepo mwalikalulo ni kubiha.....	3
4.5	Lisebeliso zetusa kwakuluta ni libuka zelumelezwi.....	3
5.	Mukoloko waZeitutwa	4
5.1	Kubala	4
5.2	Kuñola	5
6.	Kutatuba	7
6.1	Milibo yaKutatuba.....	7
6.2	Swalisano mwahalaa milibo yakutatuba ni likalulo	8
6.3	Toloko yamapampili.....	9
6.4	Mibamba yepumahana yesupeza kalulo ni kalulo.....	11
6.5	Litoloko zamayemo alinepo	12
ÑAmbeko ya A:	Sipimo sa Kubonela.....	13

1. MAKALELO

Namibia Senior Secondary Certificate Advanced Subsidiary (NSSCAS) ki silabasi yelukiselizwe kunga sililmo silisiñwi katatubo yetaha kasamulaho a kupasa Namibia Senior Secondary Certificate ordinary level NSSCO). Silabasi ilukiselizwe kutazeleza zetokwa ki National Curriculum For Basic Education ya Namibia, mi ilumelezwi kiba National Examination Assessment and Certification Board (NEACB). NSSCO ni NSSCAS, zeikabela milelo yemiñata yeswana kungelela cwalo ni milibo yamokutatubelwa, kono tatubo ya NSSCAS iyemela kekezonyana mwabupala ni butungi bwasilabasi ye. Zabutokwa ze ekelizwe za NSSCAS li fumaneha mwabutungi bwa mukoloko wa ze itutwa, ku ze ekelizwe kwamayemo a kutatafala ka ze itutwa, ka za mukwa mo ku ñolelwa ni ze tokiwa ki misebezi ye ñolwa, ku ze ekelizwe hahulu kwa kuituta ze mwalibuka ni tokwahalo ye beilwe ki mukwa kamo kutatubelwa. Silabasi ya mutomo wa Lipuo za Pili ifa sikukanyana ka za mutomo oswanelwa kulatelelwa ki Masilabasi kaufela a NSSCAS a Lipuo za Pili mi ha i sika lelelwa kusebeliswa mwakilasi. Masilabasi a libani ni puo ye ñwi ni ye ñwi a ta fiwa kwalikolo.

Likuka za National Curriculum Guidelines, yesebeliswa famayemo a Tuto ya Litopa ze Pahami (*Sitopa 12*) ni za mayemo likanelela ni ona a lituto za ba bahulu, kuba kalulo ya kuituta kwa kuya kuile, ilemuha butokwa bwamuituti kasibili ni kususeza kukumalela famutomo watuto yeitingile kumuituti.

NSSCAS silabasi yatuto yapili ibonelwa fa sikala sa 6-sipimo kuzwa A kuisa E – kakuba ni “U” kuyemela “kusiya”. “A” kiyona yapili fasipimo, mi “E” kiyona yamafelelezo fasipimo. Taku ya “u” ya kusiya isupeza kuli muituti hasika fumana mayemo akwatasi alumelezwi fasikala a “E”- yekwatasi.

Likuka za Namibia National Curriculum lilelele cwana:

- Kulemuha kuli tuto ikopanyize kuzwisezapili mipilelo ni mikwa kungelela cwalo ni zibo yakueza;
- Kuzwisezapili buitemuho ni kutwisiso yamikwa, maikuto ni tumelo yababañwi mwasicaba salipuo ni lizo zeshelana-shelana;
- Kususeza kukuteka liswanelo zabuntu ni bulukuluhi bwakuipulelela;
- Kufa zibo ni kutwisiso yalitaba zabutokwa zalifasi lelicincacina kakuakufa hahulu zeka cinca maemo a bupilo sakata: ncwa ya AIDS, kucisa kwalifasi, kukutiseza mayemo asilalanda fawasi, kusa aba kaswnelo sifumu sanaha, kuatisa ni kukeza kwamifilifili yakuitwanisa, kuata kwabumapangapanga ni kukeza swalisano;
- Kulemiha kuli, sina zibo yalitaba hainze ifumanwa kabunolo, baituti baswanela kuhulisa zibo yabona yakualuhanya lika, kutoloka ni kunyakisisa lika zeba fumani kaswanelo ;
- Kubata mukwa wakushemaeta ni kususeza baituti kuli bafite fakusebelisa ngana/zibo yebana ni yona ili kuhulisa ni kukeza zetusa kwasilalanda, kwasifumu ni mwasicaba .

Kacwalo masilabasi a sicaba sa Namibia a swanela kufa sibaka sa kuhulisa zibo ya butokwa kuamana ni za mifuta-futa ya lika ze ba swanela kuituta. Zibo ye cwalo ha i koni kuhuliswa kabuñwi mi i kona kushelana kakuya ka ze itutwa za mayemo a shelana-shelana. Puo i ekeza kwa zwelopili ya zibo ya butokwa ye swailwe ka*.

- Zibo ya lipalo
- Zibo ya kuambolisana *
- Zibo ya kufana mañusa/litaba *
- Zibo ya tatululo ya butata *
- Zibo ya Mayemo a Mubili
- Zibo ya Buiswalo ni Kamaiso *
- Zibo ya Kuswalisana ni za Mipilelo ya Batu *
- Zibo ya Kusebeza ni Kuituta*
- Zibo ya Kunyakisisa Kabutungi ni Buikupuleli bo Butezi *

2. MUHUPULO WA BUTOKWA

Mayemo a puo mwaNamibia, i li kotalusa litukiso za simubuso ni kalulo ye bapalwa ki puo, a cincize hahulu kuzwelela fo lu fumanazi tukuluho. Licinceho ze li taba ni sa kuezwa kuamana ni kuluta lipuo, kacwalo ticele wa puo u ka talimana ni licinceho ze nca. Ki kalibaka leo ha ku li kwa butokwa kuutwisisa kuli ki kabakalañi licinceho zeo ha li bile teñi ni kuli ki licinceho mañi ze nca.

Tuto mwaNamibia i libani hahulu ni mungendenge o zwelapili kuambolwa za ona nako ni nako, kunyakisiswa ni kutahisa licinceho ze nca kamuliko wa kufa tuto ya mayemo a pahami kwabatu ba Namibia. Ki kakuya kamayemo a cwalo ha ku fumanwi kuli Masilabasi a Puo ya Pili a mbweshafazwa ni kukala kusebeliswa ki Likolo la Tuto kamulelo wa kunanula mayemo ni kulikanelela kwa tuto. Mungendenge wa tundululo ni kubupa sinca masilabasi a li teñi a, u eziwa kanzila ye zwelapili kuba ni kalulo ya kuezwa ku ze ezwa kaufela, kuambolisana kakubata kulumelelana ni swalisano mwahal'a baituti, maticele ni batu ba bana ni kabelotuna ya kuezwa kuli ku fitiwe familelo ye fitiswa ki silabasi.

Mayemo a Sibupheho kamukana a amana ni za puo ni sizo a itingile ka se sibulezwi mwaKalulo ya 3 ni ya 19 ya Mutomopuso wa NahaNamibia. Kuekeza kuzeo, kutahisa mayemo akunga kuli Lipuo za Pili libe famayemo a likanelelezi, Mutomopuso hape u sa zwelapili kutahisa likalulo zenca ze swanelwa kubapalwa ki lipuo ze mwahalaa sicaba sa Namibia. Likalulo ze bapalwa zeo li kona kotaluswa kakuya ka ze filwe mwatasi.

- Butokwa bwa mutomo wa mo kulutelwa kuli i be sisebeliso sa kulutisa.
- Kusebeliswa mwamayemo a simubuso mwamisebezi yecwale ka: kamaizo ya likiliti, za milao ni likatulo ncc.
- Butokwa wa mukwa wa kufana mañusa ni kuambolisana ni lisebeliso za kufitisa kazona za sizo.

Kakuya ka ze filwe fahalimu ne kutaba kwa butokwa ha ne kuta itusiswa mitomo ye mibeli ye ngelezi ze amana ni za zwelopili ya zeswanelwa kuitutwa. Mutomo wapili u amana ni kalulo ye bapalwa ki Puo ya Pili mwamayemo akubupa sicaba kaufela mi ha ne li mutomo wabubeli wo amana ni mayemo a kubupa mutu kasibili. Kacwalo silabasi i lika katata kuzwisezapili temuho ya kubeya butokwa bwa puo ya mutu famayemo a likanelela ha kubapanywa ni lipuo zababañwi. Maikuto acwalo akona kubupwa kakutahisa mayemo amande a amana kaza butokwa bwa mutomo wamayemo amo kulutelwa.

3. MILELO

Milelo ki ye swana kwabaituti kaufela. Milelo i beilwe mwatasi ili kotalusa butokwa bwakosi yaputo yapuo yapili yaNSSCAS.

Milelo ki ye:

- Kususueza baituti kubatisisa ni kubuziseza litaluso zezwelezi mwalicinceho zapuo ni mifuta yazenozwi.
- Buikupuleli bobutezi, zibahazo yalikalabo kakuya kalitimana zenozwi, mukwa, mayemo, mulelo ni bateelezi.
- Kuhulisa kutwisiso kamo litimana zenozwi lisazamaeleli ni litaba zabutokwa zalifasi, buino bwa batu, ni miinelo yasizo.
- Kukonisa baituti kubabukaufi, kushangulula kabutungi litimana zenozwi ku liutwahaza hande.

- Kupetahala, buikezezi, niti, kutahisa maikuto aswanela mwalingambolo zakubulelani kunola.
- Kuiketela mutomo wakuzwelapili ni kuituta puo ni mishobo yeminwi.

4. LITABA ZEEKELIZWE

4.1 SIKUKA SALIHOLA ZAKUITUTA

Silabasi yamayemo a NSSCAS ilukisizwe kakuakaleza kuli baituti bakaba mwaketelelo yakuituta kaufiwa sikuka mwatuto ni tuto kalihola ze 180 mwanako yasilimo silisiñwi, kono kalulo ye kisikuka feela sebafiwa. Nako yebatahala kuli munituti afite famayemo sakata akueza sika akaitinga famayemo asibaka mwapila mutu ni zibo yamuituti yapili yana ni yona mwatuto. NCBE ibonisa kuli tuto ye ikalutiwa mwaliklulo zakuluta ze 9 zamizuzu ye 40 yeñwi niyeñwi kakuya kamukoloko wamazazi a 7 kapa likalulo zakuluta ze 6 zamizuzu ye 40 yeñwi niyeñwi kakuya kamukoloko wamazazi a 5 mwasilimo seo

4.2 TUTO YAPILI

Kuelezwa kuli baituti babakala tuto ye ibe kuli nese baitutile yona famayemo apuo yaSilozi mwalitopa za NSSCO.

4.3 ZWELOPILI

Mayemo a NSSCAS (first language Silozi) ifa mutomo sakata ku munituti kuzwelapili ni lituto zalitopa zepahami. Kuitingile kwa lotokwahalo zasikolo satuto yepahami sesili bukaufi kulumelela kapa kutusa kuikamela zwelopili yasikolo. Satuto yepahami tuto yapuo, toloko litulo zaAfrica, kapa kufa lituto. Zezamaelela ni zatuto yepahami kulikanyezwa kiyabutokwa kwabaituti ba bana ni ciseho ya misebezi. Kuzwelapili ni lituto zamilao yasizo, litaba zabutokwa zlifasi, mukwa wa zibo yasimuluho mwaAfrica, mutomo, lituto zasilumeli, tuto, ncc..

4.4 KUBEYA LINEPO MWALIKALULO NI KUBIHA

Linepo zaNSSCAS liboniswa kalikalulo zecwale ka **a, b, c, d** kapa **e** kusupeza mayemo afitilwe kuona, Kalulo **a** ili yepahami hahulu mi **e** ili kalulo yekwatasi hahulu. ‘Muituti yasika fita famayemo alikalulo zakupasa atokwahala mwaNSSCAS hakuna nepo yafiwa’.

4.5 LISEBELISO ZETUSA KWAKULUTA NI LIBUKA ZELUMELEZWI

Masilabasi a NSSCAS, mapampili amitala yalipuzo acwanunufa,ni lipiho zamutatubi lilumelezwanga mwalikolo kaufela. Senior Secondary textbook catalogue ifumaneha fa: www.nied.edu.na.

5. MUKOLOKO WAZEITUTWA

5.1 KUBALA MT1

MILIBO FEELA <i>Baituti bata kona:</i>	ZIBO YESWANELWA KUFITIWA KUYONA <i>Baituti bata kona ku:</i>
kubala kakutwisiso ni kunyakisisa litimana kalinzila shelanashelana	B1: ziba kushelana kwalitimana ni kulibapanya kwamusebezi ni tuto kamwañolezwi mane ni kulukisa liñusa kwalikalabo - kuamuhela kwamañusa ni tuto yeli mwatimana - kubapanya sesili mwatimana kasibupeho, sesilukisizwe, batelezi, mutomo, mufuta ni mayemo alikande - kubonisa zibahazo ni sikuka sa muñoli kapa timana
	B2: alabela kwalipuo ni kalulo yasibupeho salitimana - kunyakisisa litimana kamukwa oketahani ni kasialuluti sazibo yeo puo ibupa - kuzamaisa kabunolo mwahala likalulo ni kungelela ngambolo kamitala yeketahani mo puo isebelisezwa ni sitataliso mwatimana kaufela - kutatuba buniti, kuutwahala ni kuba hande kwamabaka afitisizwe kimuñoli B3: lemuha mihupulo yabutokwa ni mayemo apuo apahami kabutungi - kuamuhela mulelo, muhupulo olukile mwatimana - kuamuhela mihupulo ni kusebelisa likalulo zapuo mwatimana yakubala

5.2 KUÑOLA MT2

MILIBO FEELA <i>Baituti bata kona:</i>	ZIBO YE SWANELA KUFITWA KUYONA <i>Baituti bata kona ku :</i>
kuñola kakuutwahala, kakunepahala, buikoneli ni kukondisa ka milelo yeshutana-shutana kapa bateelezi kausebelisa libupeho zeshutana	- Ñ1: lukisa mihupulo, minahano ni maikuto mwamibamba, mwalifiha ni mwalitimana kaufela kutusa kukolohanya hande litimana - panga sikuka salitaba/lisupo zeka itusiswa mwakuñola - lukisa ni kutahisa mihupulo yezamaelela hande ni kaswanelo mwahala lifiha/litimana - sebelisa mikwa yeswalisana mwakusebeza, kmt manzwi ni lipulelo zelatelelana ni kuswalisana kaswnelo - sebelisa hande mubeelo wamibamba ni maswayo akubala atata mane cwalo ni lisupo zalingambolo kwakuñola litaba zetata kabutungi ni kutaluswa kakutala, kmt: kubonisa ni kukopanya mibamba mwalipulelo/litaba kakusebelisa felwani, kutwana ni fiyelo.
	- Ñ2: ñola kakunahanisisa, buikoneli ni kuhupulisisa, kutahisa litimana zetabisa ni kuhapa maikuto amubali - sebelisa puo yakunahanisisa ni buikupuleli kutahisa maikuto kapa mukwa omuñwi NI lika zeñwi zeama cinceho kumubali - kubonisa kukona kuezababali kuikutwa inge baba inzi mwalifasi lelipangilwe ki likande/ngambolo - sebelisa litukiso zazibotuna yazecwale kakuhupula zakwamulaho, mubonelo, kuatatamana kwalikezahalo, lifiha zakuñola, kuba mwatibelelo, kutatafaza lika, ncc. - Ñola kamukwa ofilwe(kmt: tahiso, libuka zakubala, liñolo lamutende, kkutela kunyakisisa, linzwi lelitahiswa hakubulelwa maikuto, liñusa) zefiwa kwabateelezi

5.3 KUÑOLA MT2 (kuzwelapili)

MILIBO FEELA <i>Baituti bata kona:</i>	ZIBO YE SWANELA KUFITWA KUYONA <i>Baituti bata kona ku :</i>
kuñola kakuutwahala, kakunepahala, buikoneli ni kukondisa ka milelo yeshutanashutana kapa bateelezi kakusebelisa libupeho zeshutana (kuzwelapili.)	- Ñ3: ñola kamilelo yeshelashelana ni kuambolisana kapa kukanana nibateelezi - kufitisa maikuto akanyezo amayemo apahami - kubonisa zibo yakubupa maikuto amande akuñola, apetahezi ni kunepahala - sebelisa puo yamaemo a susueza kutalusa, kuhanyeza kapa kuzwisezapili
	- Ñ4: kusebelisa manzwi a shutanashutana ni sibupeho salipulelo kamutomo otahiswa kapeletelo sakata ni maswayo akubala. - keta mukoloko wamanzwi olukile kuya kasesiñolwa - cinca buteelele bwalitaba hakuñolwa, kmt:susuezo yamutomo wasesiñolwa, kunahana sesiezahezi, sebeliso yamaswayo kaputako, ncc. - ñola kaniti ni kakutalusa hande kamuñolelo wabulalu ni milao yapeletelo yelukile yapuo
	- Ñ5: kuñola kamuleloomuñwi, kakusebelisa mihupulo, likalulo zapuo ni mayemo ayona alukile hande - kubonisa pono yehapa maemo ni mulelo wabateelezi - kusebelisa puo yeswanela niyelukela famusebezi

6. KUTATUBA

6.1 MILIBO YAKUTATUBA

6.1.1 MT1 KUBALA

Milibo Feela

Kutatuba zibo yabatatubiwa yakukona ku:

- bala litimana kakutwisiso ni kulinyakisisa kalinzila zeshelana-shelana.

Milibo yeswanela kufitiwa kuyona

Batatubiwa baswanela kukona ku:

- B1 kuziba likalulo zeipitezi zalitimana ni kubonisa swalisano yazona kwamisebezi ni mayemo amũolelo wazona ni kuongaonga litaba mwalikalabo zabona;
- B2 kualabela felisebeliso zapuo ni sibupheho zesebeliswa mwalitimana;
- B3 lemuha mihupulo yeswanela ni likalulo zapuo zakalulo yeledile

6.1.2 MT2 KUÑOLA

Milelo Feela

Kutatuba zibo yabatatubiwa yakukona ku:

- kuñola kakuutwahala, kakunepahala, buikoneli ni kukondisa ka milelo yeshutana-shutana kapa bateelezi kausebelisa libupheho zeshutana.

Milibo yeswanelwa kufitiwa kuyona

Batatubiwa baswanela kukona ku:

- Ñ1 kulukisa mihupulo kakuikolohanya, inge itamahani hande;
- Ñ2 kuñola kakunahanisisa, buikoneli ni kuhupulisisa hande ni kutahisa litimana zetabisa ni kuhapa mubali;
- Ñ 3 kuñola ka mulelo omuñwi ni bateelezi kamukwa wakuambola kapa kukanana;
- Ñ 4 kusebelisa manzwi a shutana-shutana ni sibupheho salipulelo kamutomo otahiswa kapeletelo sakata ni maswayo akubala;
- Ñ 5 kuñola kamulelo omuñwi, kakusebelisa mihupulo, likalulo zapuo ni mayemo ayona alikile hande.

6.2 SWALISANO MWAHALAA MILIBO YAKUTATUBA NI LIKALULO

	MT1	MT2		Mayemo a Kualulwa kwa Linepo		
	Linepo	Linepo	Linepo zesika lukiswa kaufeela	Mayemo asipimo	Linepo (sipimo) zecincizwe	Kalulo ya %
Likalulo						
Pampili ya1: Kubala ni ketelelo yakuñola	50	10	60	1	60	60
Pampili ya 2: Kuñola		40	40	1	40	40
Kusufazo	50	50	100	1	100	100
Milibo yakutatuba mwa %	50	50	100			

6.3 TOLOKO YAMAPAMPILI

Pampili	Mifuta yalipuzo	Linepo	Nako
Pampili ya 1 Kubala ni ketelelo yakuñola	Ye ikaba pampili yeswana yekangelela lipuo kaufela zaAfrika. Pampili ika tatubiwa mwasikuwa kona ikatolokiswa mwalipuo zaAfrika. Ikaba ni lipuzo zetalu. Baituti baka alaba Puzo 1 ni yeñwi fahala Puzo 2 kapa Puzo 3. Linepo zalipuzoze zaswana. Puzo ni puzo itomilwe fatimana yengilwe falimbule zeshutana-shutana zecwale ka makande amwamitende, kalulo yanto yeñwi, patisiso yalipiho, mañolo, zañozi mutu zabupilo bwahae, zañozi mutu zabupilo bwamutu yomuñwi, likatiso zakazazi, mañusa añaowwi, makande akutalusa añaowwi, litaba zakutalusa zakuñola. Litimana likazwa falimbule zeshutana-shutana. Butelele bwatimana ni timana ikabe ibile yamanzwi a 600 mwasikuwa Batatubiwa baka alaba lipuzo zepeli: Puzo 1 ni Puzo 2 kapa Puzo 3. Puzo ni puzo ikaalulwa mwlikalulo zepeli: (a) maikuto fasebeliso yapuo ni lika zesebelisizwe mwashutano ni pupopuo Milibo yakutatuba ni linepo zapuzo ni puzo: B1, B2 - 20 linepo (b) ketelelo yaku yakuñola yamanzwi amwahala 120 – 150 kuzwelela fatimana Milibo yakutatuba ni linepo zapuzo ni puzo: B3 – 5 linepo Ñ5 – 5 linepo Lipuzo likabuziwa cwana falitimana zetalu: Puzo 1 Timana ya1 (baituti kaufela baialaba): susumezo, ka mulelo wakukolwisa mubali. Puzo 2 kapa 3 Timana ya2 kapa ya3 (keto yailiñwi kuzepeli zeo): ili yakukandeka ni ya kuyakutalusa, ka mikwa yeshutana	Lipuzo zepeli zeca linepo ze 30 yeñwi ni yeñwi Kaufela = 60 [20] [10]	2 lihora 15 mizuzu

Pampili	Mifuta yalipuzo	Linepo	Nako
Pampili ya 1 Kubala ni ketelelo yakuñola	Lipuzo likatatuba milibo yetatama yakutatuba: MT1 KUBALA NI KETELELO YAKUÑOLA Mulibo Feela <i>Kutatuba zibo yabaituti yakukona ku:</i> - bala litimana kakutwisiso ni kulinyakisisa kalinzila zeshelana-shelana Milibo yeswanela kufitiwa kuyona <i>Baituti baswanela kukona ku:</i> B1 kuziba likalulo zeipitezi zalitimana ni kubonisa swalisano yazona kwamisebezi ni mayemo amũolelo wazona ni kuongaonga litaba mwalikalabo zabona; B2 kualabela falisebeliso zapuo ni sibupeho zesebelisizwe mwalitimana; B3 lemuha mihupulo yeswanela ni likalulo zapuo zakalulo yeletilwe. MT2 KUÑOLA Milibo feela <i>Kutatuba zibo yabaituti yakukona ku:</i> - Kuñola kabukwala, niti kabuikupuleli ni kakupetahala kamikwa yeshelanashelana kapa bateelezi kusebelisa mikwa yeshutana shutana. Milibo Zibo yeswanela kufitiwa kuyona <i>Batatubiwa bata kona:</i> Ñ5 kuñola kakutamahanya hande lika ni kusebelisa hande manzwi, mayemo alinzwi ni mukwa wapuo kwababali		
Pampili ya 2 Kuñola	Ye ikaba pampili yeswana yekangelela lipuo kaufela zaAfrika. Pampili ika tatubiwa mwasikuwa kona ikatolokiswa mwalipuo zaAfrika. Kukaba ni likalulo zepeli: Kalulo yaA (Kuñola zabuikupuleli) zekatisa kalabo yakuambolisana kapa kutalusa ni Kalulo B (kuñolela babali) kususueza likalabo zakuambola kapa kukanana. Kukaba ni litho zalitaba zene mwakalulo nikalulo. Baituti baalaba lipuzo zepeli, , iliñwi mwakalulo A mi yeñwi mwakalulo B. Lipuzo zepeli kiza linepo zeswana. Bañola ka mukwa walikande lelizwelelapili lamanzwi amwahalaa 500 – 600. Kakucincana batatubiwa bakona kukupiwa kuñola likalulo zepeli zamanzwi amwahalaa 250 – 300 words fatoho iliñwi. Lipuzo likatatuba milibo yetatama yakutatuba:	Lipuzo zepeli zeca linepo ze 20 yeñwi ni yeñwi Kaufela = 40	2 lihora 15 mizuzu

Pampili	Mifuta yalipuzo	Linepo	Nako
Pampili ya 2 Kuñola (izwela-pili)	MT2 KUÑOLA Milibo feela <i>Kutatuba zibo yabaituti yakukona ku:</i> Kuñola kabukwala, niti kabuikupuleli ni kakupetahala kamikwa yeshelanashelana kapa bateelezi kusebelisa mikwa yeshutana shutana. Zibo yeswanela kufitwa kuyona <i>Batatubiwa bata kona:</i> Ñ1 kulukisa mihupulo kakuikolohanya, inge itamahani hande; Ñ 2 kuñola kakunahanisisa, buikoneli ni kuhupulisisa hande ni kutahisa litimana zetabisa ni kuhapa mubali; Ñ 3 kuñola kamulelo omuñwi ni bateelezi kamukwa wakuambola kapa kukanana; Ñ 4 kusebelisa manzwi a shutana-shutana ni sibupeho salipulelo kamutomo otahiswa kapeletelo sakata ni maswayo akubala; Ñ5 kuñola kamulelo omuñwi, kakusebelisa mihupulo, likalulo zapuo ni mayemo ayona alikile hande .		

6.4 MIBAMBA YEPUMAHANA YESUPEZA KALULO NI KALULO

Mulibo wakutatuba		Pampili ya 1	Pampili ya 2
MT1	B1	✓	
	B2	✓	
	B3	✓	
MT2	Ñ 1		✓
	Ñ 2		✓
	Ñ 3		✓
	Ñ 4		✓
	Ñ 5	✓	✓

6.5 LITOLOKO ZAMAYEMO ALINEPO

Batatubiwa hakikuli haisi habafita famayemo aswanela abeezwi tatubo kuli bafumane nombolo yasipimo; kono kuli balumelelwa kukutela habasika eza hande mwakalulo iliñwi kapa hakuna ni mokuñwi mobaezize hande luli. Kacwalo toloko yamayemo alinepo ibonisa feela mayemo azeitutwa ni zibo yelukelwa kuzibahaza munituti yafumana nombolo yasipimo yefilwe kaniti, nombolo yefilwe kumuituti alimuñwi ikaitinga falinepo zefumanwi kaufela kulwanisana ni milibo yatatubo isi kakulatelela nombolo yebafumani fasikala salitoloko yalinepo.

Sipimo	Kukona
a	Batatubiwa babala litimana zeñata zeshelana-shelana kakutwisiso yepahami hahulu ni nyakisiso yende kakufitisisa; bañola hande luli, kakunepahala, kabuikupuleli ni kaswanelo hande kueziza mitomo yekopani kappa bateelezi kakusebelisa likalulo zapuo ni sibupeho mane cwalo ni mukwa oswanela ni oyelela.
c	Batatubiwa babala timana kanzila yenyinyifalizwe ni kutwisiso yembweshafalizwe ni nyakisiso yeutwahala; bañola hande ni kabukwala mwamitomo yemiñwi kapa bateelezi kakusebelisa mayemo aswanela; zeñwi ni sibupeho sapuo sesi beiwa ka mukwa olumelela.
e	Batatubiwa babala timana kanzila yebunolo mwakutwisiso ni nyakisiso yekuswani; bañola zeutwahala hanyinyani kamutomo ootolohile kapa bateelezi; baitusisa sebeliso yapuo yekwatasi ni litaba zena ni mafosisa

ÑAMBEKO YA A: SIPIMO SA KUBONELA

Kalulo (a) –Maikuto (linepo kaufela 20)

Mukoloko	Linepo	Zibo ni Kutwisiso	Nyakisiso yapuo ni sesi ezahala
6	9 – 10	Kubonisa temuho yakuamuhela zemwahali ni milelo. Kubapanya zemwahali katokomelo kwa: sibubeho, bateelezi, mulelo, mufuta kapa mukwa. Zibo yeipitezi yakuutwisisa shutano yapuo yelikani. (kubonisa butali bwakutalusa zatata), kmt. Kufa taluso yakuketa manzwi ncc, sebeliso yasusuwezo yaketo yamanzwi, ni mulelo wamuñoli kapa timana itahisizwe hande kakuutwahala.	Kunyakisisa timana yebonisa masisi ni ketululo yatemuho kamo puo ni sibupeho sesisusueza kito yasesiezizwe. Poniso yebunya mwahala. Kalulo ni katutala mwalingambulo kakufa mitala yaebelio yapuo mwatimana mukwa wakukutela bupaki kakutahala ni kaswanelo.
5	7 – 8	Kubonisa kuzwelapili kutabela mutomo ni milelo. Kubapanya mutomo walikalulo za sibupeho, siswaniso, bateelezi, mulelo, simuluho, libuka ni mukwa watimana. Kutwisiso yelikani yamuñoli mwabeela milelo yahae ni shutano yenyinyani hahulu yapuo.	Kunyakisisa timana hande kakubonisa zibo yeezahala ni zeikupulezwi. Kukona kubapanya likalulo kaufela zeambolwa kakufa mutala wasebeliso yapuo ni sesi ezahala mwalikande kaufela. Kutahisa maikuto autwahala ni kuzamaelela ni likande; kusebelisa kaswanelo bupaki bwaniti bubungilwe mwalitaba kubabañwi.
4	5 – 6	Kubonisa kuzamaelela ni mutomo kapa mihupulo yezwa fatimana. Kubonisa hanyinyani kuutwisisa likalulo zecwale ka: sibupeho, siswaniso, bateelezi, simuluho, libuka ni mukwa watimana. Kutwisiso yelikani yamuñoli mwabeela milelo yahae ni shutano yenyinyani hahulu yapuo.	Kunyakisisa likande hanyinyani kabutungi mo liinezi, kuzibahaza kunepahala kwamukoloko wapuo moubeezwi, kufa mitala, ni kubonisa hanyinyani kukona kutalusa mukwa monekuezahalela. Kuna ni maikuto amanyinyani alikande, ni kukena mwalikande. kusebelisa bupaki bobuutwahala bwaniti bubungilwe mwalitaba kubabañwi/ ni zetahisize ki babañwi.
3	3 – 4	Kufa maikuto alikani kwa mutomo kapa kwatimana. Kufa mitala yelikani yakuutwisaisa hanyinyani sibupeho, siswaniso, bateelezi, simuluho, libuka ni mukwa watimana. Kutwisiso yelikani yamuñoli mwabeela milelo yahae ni shutano yenyinyani hahulu yapuo.	Maikuto aswanela aphilwe, kuzibahaza mifuta yelikani yapuo yelukile, kufa mitala, ni kubonisa zibahazo kamoliezahalela ni kubupa sesi libelezwi. Mukwa olikani. Bupaki bobulikani kuzwelela fatimana.ni litaba zelikani kapa zebupilwe.
2	1 – 2	Kufa maikuto alikani kwatimana. Kufa mitala yelikani hanyinyani kwalika zeama sibupeho, siswaniso, bateelezi, simuluho, libuka ni mukwa watimana. Kutwisiso yelikani yamuñoli mwabeela milelo yahae ni shutano yenyinyani hahulu yapuo.	Hakuna maikuto abonisa puo ni sibupeho satimana, hakuna zeñata zefitiswe. Maikuto ha zamaeleli. Bukuswani ni kutokwa sibupeho.
1	0	Hakuna maikuto aphilwe akutwahala kwamutomo watimana/	Hakuna maikuto a bonisa puo ni sibupeho satimana, hakuna zenata zefitiswe. Maikuto ha zamaleleli. Bukuswani ni kutokwa sibupeho.

Fa nepo kuzwelela ku 10 mwakalulo yeñwi ni yeñwi mikasamulaho ukopanye linepo zalikalulo zepeli (zibo ni kutwisiso + kunyakisisa puo mo ibeezwi = 20)

Kalulo (b) – Kuñola (linepo ze 10)

Linepo	Tibelelo/ sipimo
8 – 10	Kamuhelo yazibahazo yamayemo asesiezahala, kwabateelezi, sibupeho, ni mulelo wo tiiselize mukoloko wazibo yamanzwi wolukile ni maikuto aswanela akupeta musebezi. Likalabo zepahami mwamukoloko wo, zesusuweza ni kufa buisepo, kufa kemelo yesacinci, ni kuitenga hahulu mwamayemo ni mulelo, kusebelisa kunamulula ni kulukisa hande zetahiswa ni kuzamaelela ni maikuto atiile ni kuutwahala kwabateelezi.
6 – 7	Kuutwahalisa ni katalusa mutomo, mayemo, sibupeho ni butokwa bobuyemela mabaka alikwa kufitiswa kakusebelisa puo yeswanela yakueza musebeza.
4 – 5	Kulika hañatañata, kono kubonisa lisupo zakusa tamalala hande kwasibupeho, mutomo, siswaniso, mayemo mo siezahalela sika ni mukwa. Hañata maikuto alukile.
2 – 3	Makalelo akalabo, alikani mi alyangani hautwahali, sibupeho, mutomo ni puo. Maikuto ni kunepahala lilikani feela.
0 – 1	Lilyangani ni mutomo osautwahali osina maikuto foalibile, sibupeho, mayemo ni kusateelezwa. Mukwa wapuo osikaluka. Musebezi omukuswani kapa kubonisa maikuto amanyinyani

Kuñola kabuikupuleli (kukandeka kapa kotalusa)

Mukoloko	Linepo	Tibelelo / sipimo
1	17 – 20	- Buikupuleli, hakukonahala ibe bwasisimo, mukwa wakueza musebezi kaswanelo, kuhapa maikuto abateleezi, kubulela zeutwahala; - Kuzamaiza kakutamana, sibupeho sesiswanela; - Puo yesebelisizwe yabuikupuleli yebupa sika sesitisa kuli mubali abe cwalo; - Kubulela puo kakufisa maikuto kabunolo, kukona kutahisa zetata, kamayemo amukwa opahami wolukile.
2	14 – 16	- Buikupuleli kwatahisa musebezi, kaswanelo kwabaeetezi ni kutabisa; kubulela zeutwahala ; - Kutahisa sibupeho sesiswanela; - Puo yesebelisizwe ibupa kuli mubali abe cwalo, kukandeka kapa kotalusa mokuswanelela; - Kufitisa maikuto hande kakuswaneleha; kukona kutahisa maikuto kasiwela ni mafosisa alikani.
3	11 – 13	- Kufitisa maikuto autwahala kakusaswana, mafosisa alikani. - Kulibisa maikuto asacinci kwalika zeswanela kabutungi, kufitisa maikuto autwahala kumuteleezi; kusacina maikuto amubulelelo; - Sibupeho sesiutwahala ni sesizamayeleda ni musebezi - Kulika kutahisa puo yeutwahala ni zefumanwi, kukandeka kapa kotalusa sesiswanela; - Kufitisa maikuto autwahala kakusaswana, mafosisa alikani.
4	8 – 10	- Kulibisa maikuto kuzeutwahala ni zemwahali, kufitisa zabuikupuleli, kufitisa maikuto aswanela kwabateleezi; mubulelelo wo utwahala; - Sibupeho siteñi ni haika sifitiswa kakucincacina – fo kuñwi lizwa mwanzila nikukela kusili; - Kulika kutahisa puo yeutwahala ni yefumanwi, kusaswana hanyinyani, kapa kukandeka kapa kotalusa sesiswanela; - Maikuto autwahala, kusaswana hanyinyani, kapa kamafosisa abalwa. (sibupeho sapuo, kutakutelo yapeletelo ni muñolelo wo fosahalile, hakuna sebeliso yamaswayo akuñola) kutahisa maikuto alikani asesi swanela.
5	5 – 7	- Mukwa woswanela ni butungi bobuutwahala kumuteleezi; - Sibupeho sesi sautwahali kakutala- kuzwelapili kukandeka kusautwahali – kapa kotalusa lika zeswani; kulika kuutwahalisa zebulelwa; - Kulika kutahisa puo yeutwahala hanyinyani, kukandeka kapa kotalusa sesiswanela; - Kufitisa maikuto autwahala kono hanamuluhi kabunolo, kamafosisa akutakutela (sibupeho sapuo, kutakutelo yapeletelo ni muñolelo wo fosahalile, hakuna sebeliso yamaswayo akuñola)
6	2 – 4	- Bupaki bwakulika kuliba ni fakufitisa maikuto aswanela kabutungi, kapa mabaka amakuswani kono isi kakutala kwamusebezi; mukwa osi ona hanyinyani, kmt, kukandeka kakutala kakualabela kwamusebezi wakutalusa; zibonyana yakubulela; - Hakuna sibupeho, lilyakani, haliutwahali; - Puo itahiswa kasiwela ni kubupiwa, kakandeka kapa kotalusa kaswanelo; - Kufitisa maikuto hautwahali fokuñwi; butata kwakubupa (sibupeho sapuo, kutakutelo yapeletelo ni muñolelo wo fosahalile, hakuna sebeliso yamaswayo akuñola) kukena mwalika kaufela,.
7	0 – 1	- Musebezi hau sika fita famayemo aswanela. Kunyangana kapa zesazamaeleli, zibonyana feela yesaswaneli kapa butungi - Maikuto ashwile kwakuezamusebezi (sebeliso yapuo, peletelo yekutakutela ni ni muñolelo wo fosahalile, hakuna sebeliso yamaswayo akuñola) kutahisa mafosisa amatuna kwamututubiwa kwakufitisa muhupulo kaufela

Kuñolela bateelezi (kukandeka/ kukanana)

Mokolo ko	linepo	Tibelelo / sipimo
1	17 – 20	- Kutabisa, musebezi uezizwe hande, wosimulula, kamukwa oswanela, kuhapa maikuto abateelezi, ni linzwi leli utwahala hande. - Litaba zetamani kasibubeho, zezamaiswa hande kamaikuto aitatelezi kaswanelo ni kamukwa omunde; - Mifutafuta yalitaba zepahami zapuo ni lisebeliso zazibo yakutalusa hande kakutala, kanyezo ni susuwezo; - Maikuto apahami, kukanana kamayemo apahami ni alukile hande.
2	14 – 16	- Muhupulo wakueza musebezi, sibupeho sésilukile, maikuto atabisa, ni linzwi leli utwahala. - Kupetahala, sibupeho sesiswanela ni maikuto autwahala ni muhupulo molitaluselizwe/ kukanana; - Puo ni zibo yesebelisizwe lisebelisizwe kukona kutalusa; kukanana kapa kususuweza; - Maikuto abeilwe hande akukanana lika zetata, mafosisa alikaani afumaneha kono hana kupalelisa kufa maikuto.
3	11 – 13	- Kulibisa maikuto asacinci kuzeswanela kabutungi ni sibupeho, kufitisa maikuto autwahala kumuteelezi; kusacina maikuto amubulelelo; - Sibupeho sesi utwahala ni kuzwelapili. - Puo yenani zibo yasebeliso yapuo yakutalusa, kukanana kapa susuwezo; - Maikuto autwahala ashelanashelela ni mafosisa alikani.
4	8 – 10	- Kulibisa maikuto kuzeutwahala ni zemwahali, kufitisa maikuto aswanela kwabateelezi; mubulelelo wo utwahala; - Sibupeho sesiswanela siteñi nihaike sifitiswa kakucincacina – fokuñwi lizwa mwanzila nikukela kusili kapa hali utwahali; - Kulika kutahisa puo ni kutalusa, kukanana, kapa kulika kususuweza milelo, hañata halifitiwi kuzona; - Kufitisa maikuto autwahala, kusaswana hanyinyani, kapa kamafosisa abalwa. (sibupeho sapuo, kutakutelo peletelo ni muñolelo wo fosahalile, hakuna sebeliso yamaswayo akuñola) kutahisa maikuto alikani asesi swanela.
5	5 – 7	- Mukwa woswanela ni butungi bobuutwahala kumuteelezi; haliutwahali; - Sibupeho sesi sautwahali kakutala- kusabupiwa kaswanelo kapa kukanana; - Kulika kutahisa ni kutalusa puo yeutwahala hanyinyani, kukankana kapa kubupa zesusuweza; - Maikuto abata kutwahala kono hanamuluhi kabunolo, kamafosisa akutakutela (sibupeho sapuo, kutakutelo peletelo ni muñolelo wo fosahalile, hakuna sebeliso yamaswayo akuñola).
6	2 – 4	- Musebezi ubata kuutwahala, kapa kufa mabaka amakuswani kono haswaneli musebezi, kubonisa kuziba toho haninyani kakulatelela, zibonyana yakufitisa zeutwahala; - Hakuna sibupeho, maikuto asazamileli ni zetahiswa, kuzwa mwatotho ni kuikela kusili; - Puo itahiswa kasiwela kwakualusa, kukanana kapa kulika kususuweza; - Maikuto asa fokuñwi, sibupeho sesi fosahalile (sibupeho sapuo, kutakutelo peletelo ni muñolelo wo fosahalile, hakuna sebeliso yamaswayo akuñola) kubata kukuta mwatotho.
7	0 – 1	- Musebezi hausika luka, kulyangana kapa kusazamaelela, zenyinyani zezamaelela ni toho yeketilwe; - Maikuto akusakona kubupa lika ni mafosisa amañata (sebeliso yapuo, peletelo yekutakutela ni muñolelo wo fosahalile, hakuna sebeliso yamaswayo akuñola) kubonisa mafosisa amatuna kumututubiwa akusa kona kubupa maikuto.

The National Institute for Educational Development

P/Bag 2034

Okahandja

NAMIBIA

Telephone: +264 62 509000

Facsimile: +264 62 509073

E-mail: info@nied.edu.na

Website: <http://www.nied.edu.na>